

PERSPEKTIVY ČESKÉ REPUBLIKY V EVROPSKÉ UNII

Veřejná debata o budoucnosti Evropské unie v rychle se měnícím světě

Zahájení této debaty s širokou účastí občanů si vyžaduje stávající a v posledních letech stále se měnící situace v Evropě i v celém světě, která nabyla nových rozměrů teroristickými útoky, migračními vlnami, klimatickými změnami a probíhající pandemií COVID-19. Problémy, kterým nyní Evropané čelí, nejsou řešitelné pouze na úrovni národních států. Evropská unie dalších generací (Next Generation EU)¹ je příležitostí k opuštění dlouhodobé konfrontace dílčích sebestředných zájmů a záměrů skupin obyvatelstva i některých představitelů členských států EU a k nalezení společné cesty k prosperitě a odolnosti EU. Uskutečnění nezbytných změn, které povedou k lepšímu uspořádání a fungování EU, není však možné bez zapojení a akceptace většiny občanů EU a jejich členských zemí. To předpokládá, aby proces změn byl orientován na člověka, na potřeby a blaho lidí – jak k tomu vyzvaly orgány EU.² Zásadně jde o to investovat do budoucnosti, nikoliv do minulosti.

Tento proces předznamenává několik politických událostí:

- Evropská komise vedená Ursulou von der Leyen vyzvala k přípravě dlouhodobé, komplexní a udržitelné ekonomické a sociální strategie EU, zaměřené na blaho lidí, a k uspořádání celoevropské konference o budoucnosti EU³
- Rada EU (EPSCO) přijala teze k přípravě budoucí strategie EU v říjnu 2019⁴
- Evropská rada cíle a záměry této strategie zaměřené na lidi a prostředí, ve kterém žijí, schválila v prosinci 2019⁵
- Evropský parlament přijal v lednu 2020 většinou 480 svých poslanců usnesení vyzývající k veřejné debatě o budoucnosti EU a uvádějící její rámec a cíle⁶
- Evropská rada schválila v červenci 2020 na návrh Evropské komise, projednaný Radou EU, dvě opatření, která tvoří nedílný celek pro obnovu EU a její budoucí financování v letech 2021 – 2027: Next Generation EU (EU dalších generací) a Multiannual

¹ Úplné znění dostupné z:

<https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-europe-moment-repair-prepare-next-generation.pdf>

Pro uvědomění si důležitosti dnešní doby - dostupné z:

<https://www.euractiv.com/section/politics/video/germanys-crisis-eu-presidency-explained/>

² Závěry Rady o ekonomice blahobytu. Výsledek jednání č. 13432/19. Přijato Radou EU (EPSCO) dne 24. 10. 2019. Brusel, Rada EU 2019, s. 11. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13432-2019-INIT/cs/pdf>

³ Leyen, Ursula von der: A Union that strives for more. My agenda for Europe. Political Guidelines for the next European Commission 2019-2024. Brussels 2019. 23 s. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_en.pdf

⁴ Závěry Rady o ekonomice blahobytu. Výsledek jednání č. 13432/19. Přijato Radou EU (EPSCO) dne 24. 10. 2019. Brusel, Rada EU 2019. 14 s. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13432-2019-INIT/cs/pdf>

⁵ Zasadnutie Európskej rady (12. decembra 2019) – závery. Brusel, Generálny sekretariát Rady 2019. 4 s. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-29-2019-INIT/sk/pdf>

⁶ Postoj Evropského parlamentu ke konferenci o budoucnosti Evropy. Usnesení Evropského parlamentu ze dne 15. ledna 2020 o postoji Evropského parlamentu ke konferenci o budoucnosti Evropy (2019/2990(RSP)). Evropský parlament 2019 – 2024, P9_TA-PROV(2020)0010. 6 s. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0010_CS.pdf

Financial Framework (Víceletý finanční rámec)⁷, ke kterému se kriticky vyjádřil také Evropský parlament⁸.

Členské státy EU mají v nejbližších měsících vypracovat Národní plány obnovy a odolnosti, v nichž stanoví své programy reforem a investic na léta 2021 – 2023.⁹ Na jejich základě EU upřesní přijatá programová a finanční opatření. K přípravě těchto plánů, jakož i ke každoročním Národním programům reforem, by se připravovaná veřejná debata měla také vyslovit.

Dlouhodobé politické cíle evropské integrace, z nichž bude vycházet debata o budoucnosti EU, lze najít již v úvodních pasážích Smlouvy o Evropské unii (nazývané Maastrichtská smlouva)¹⁰:

- 1) podporovat ekonomický a sociální pokrok a dosahovat vyvážený a trvale udržitelný rozvoj, zejména vytvořením prostoru bez vnitřních hranic, posilováním ekonomické a sociální soudržnosti a zavedením hospodářské a měnové unie, nakonec zahrnující v souladu s ustanovením této smlouvy jedinou měnu,**
- 2) prosazovat svou identitu na mezinárodní scéně, zejména prováděním společné zahraniční a bezpečnostní politiky, včetně postupného realizace společné obranné politiky, která by mohla vést ke společné obraně,**
- 3) posilovat ochranu práv a zájmů státních občanů svých členských států zavedením občanství Evropské unie,**
- 4) rozvíjet Evropskou unii jako prostor svobody, demokracie, bezpečnosti a dodržování lidských práv, ve kterém je umožněn volný pohyb osob,**
- 5) zachovávat a rozvíjet právní řád Evropské unie (acquis communautaire), přičemž se posoudí, do jaké míry je zapotřebí revidovat politiky a formy spolupráce, zaváděné touto smlouvou, s cílem zajistit efektivnost mechanismů a orgánů Evropské unie.**

V České republice zahájení občanské debaty o budoucnosti EU předcházelo v únoru 2020 setkání 114 zástupců politiků (poslanců, senátorů a vládních činitelů), veřejné správy, odborových svazů, vědeckých a akademických institucí a občanských organizací, uspořádané v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR pod záštitou jejího předsedy.¹¹ Na tomto setkání promluvili zástupci všech uvedených skupin účastníků včetně zástupců čtyřech hlavních tematických oblastí (bezpečnostní, enviromentální, sociální, ekonomicko-institucionální), zdůrazněných v usneseních orgánů EU. Dále byl při setkání předložen návrh dalšího postupu

⁷ Mimoriadne zasadnutie Európskej rady (17., 18., 19., 20. a 21. júla 2020) – závery. Brusel, Generálny sekretariát Rady 2020. 67 s. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10-2020-INIT/sk/pdf>

⁸ Závěry mimořádného zasedání Evropské rady konaného ve dnech 17. – 21. července 2020. Usnesení Evropského parlamentu ze dne 23. července 2020 o závěrech mimořádného zasedání Evropské rady konaného ve dnech 17. – 21. července 2020 (2020/2732 (RSP)). Evropský parlament 2019 – 2024, P9_TA(2020)0206. 6 s. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0206_CS.pdf

⁹ Mimoriadne zasadnutie Európskej rady (17., 18., 19., 20. a 21. júla 2020) – závery. Brusel, Generálny sekretariát Rady 2020. s. 5 – 6. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10-2020-INIT/sk/pdf>

¹⁰ Treaty on European Union. Council of the European Communities – Commission of the European Communities. Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 1993. 260 s. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_en.pdf

¹¹ V České republice započala příprava na celoevropskou Konferenci o budoucnosti Evropské unie. Praha, EAPN ČR, z.s. 2020. Dostupné z: <http://www.eapncr.org/aktuality/v-ceske-republice-zapocala-priprava-na-celoevropskou-konferenci-o-budoucnosti-evropske>

příprav a realizace veřejné debaty, který byl jeho účastníky v diskusi doplněn a podpořen. Na základě tohoto setkání jsou postupně vytvářeny pracovní skupiny:

- a) všeobecná koordinační skupina, složená ze zástupců tematických pracovních skupin a přizvaných odborníků z akademických a vědeckých institucí,
- b) tematické skupiny pro oblasti:
 - ekonomicko-institucionální,
 - bezpečnosti a obrany (vnitřní a vnější bezpečnosti),
 - environmentální (včetně energetiky),
 - sociální a zdravotní,
 - vzdělávání,
 - kulturní.

Cílem těchto pracovních skupin je nastartovat a stimulovat veřejnou debatu občanů. Pracovní skupiny se vyjadřují k opatřením a dokumentům EU v oblasti příslušné problematiky. Skupiny pracují formou online komunikace i prezenčních setkání (pořádáním workshopů a konferencí) ve spolupráci s příslušnými výbory obou komor Parlamentu ČR a oborovými sítěmi nevládních organizací a s účastí zainteresovaných stran (stakeholderů). Předpokládá se uskutečnění jednoho setkání (workshopu) v každé skupině za 2-3 měsíce. Tyto pracovní skupiny koordinují zástupci nevládních organizací, které se k tomu uvolily na základě výzvy zveřejněné při únorovém setkání. Všeobecná koordinační skupina uspořádá v 1. pololetí roku 2021 další celostátní setkání (konferenci) ve spolupráci se Senátem Parlamentu ČR, na němž budou prezentovány výstupy z pracovních skupin. Další harmonogram činnosti pracovních skupin dohodne všeobecná koordinační skupina na základě informací orgánů EU, zejména předsednické země Rady EU. Místem pro podporu veřejné debaty o budoucnosti EU je také Národní konvent pro EU¹², organizovaný Úřadem vlády ČR v jeho sekci pro evropské záležitosti, s nímž spolupracuje především výše uvedená všeobecná pracovní skupina. Důležitým úkolem celé debaty je umožnit, aby se vyjádřilo co nejvíce relevantních subjektů. K tomu je nezbytná role médií a sociálních sítí. Koordinátoři tematických pracovních skupin vypracují do konce roku 2020 základní informaci k obsahu a průběhu debaty v příslušné tematické pracovní skupině jako přílohu k této všeobecné informaci o debatě k budoucnosti EU v rámci ČR.

Koordinátoři Všeobecné pracovní skupiny:

Ivo Kaplán, koordinátor Pracovní skupiny pro bezpečnost a obranu, Evropský Institut Renaissance, z.ú.

Anna Kárníková, koordinátorka Pracovní skupiny pro environmentální oblast, Hnutí DUHA – Friends of the Earth Czech Republic

Yvona Kreuzmannová, koordinátorka Pracovní skupiny pro kulturu, Tanec Praha, z.ú., ČAF – Česká asociace festivalů, Vize tance, ITI – International theatre institute

Pavel Mertlík, koordinátor Pracovní skupiny pro ekonomicko-institucionální oblast

Karel Schwarz, koordinátor Pracovní skupiny pro sociální a zdravotní oblast, EAPN ČR, z.s.

Vladimír Špidla, koordinátor Všeobecné pracovní skupiny, Masarykova demokratická akademie, z.s.

Pavel Trantina, koordinátor Pracovní skupiny pro vzdělávání, Česká rada dětí a mládeže

¹² Národní konvent . Praha, Národní konvent 2020. Dostupné z: <http://www.narodnikonvent.cz/o-nas/>